

Sygn. akt VI Ga 125/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 czerwca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie VI Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Anna Walus – Rząsa (spr.)

Sędziowie: SO Renata Bober

SO Beata Hass – Kloc

Protokolant: st. sekr. sądowy Agnieszka Krztoń

po rozpoznaniu w dniu 11 czerwca 2015 r. w Rzeszowie

na rozprawie

sprawy z powództwa: J. K.

przeciwko: G.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego w Rzeszowie
V Wydziału Gospodarczego z dnia 14 stycznia 2015 r., sygn. akt V GC 1467/14

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Rzeszowie V Wydziałowi Gospodarczemu, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI Ga 125/15

UZASADNIENIE

Powódka J. K. wniosła o zapłatę od pozwanego G.w T. kwoty 23.652,96 z ustawowymi odsetkami od dnia 17.07.2014 r. W uzasadnieniu wskazała, iż na podstawie umowy o roboty budowlane z dnia 23.10.2013 r. wykonała inwestycję na rzecz pozwanego w trybie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, za co wystawiła na podstawie protokołu odbioru robót fakturę w dniu 16.06.2014 r. na kwotę 161.337,39 zł z terminem płatności 16.07.2014 r. W dniu 2.07.2014 r. pozwana G.wystawiła notę księgową tytułem kary umownej za opóźnienie w realizacji prac na kwotę 23.652,96 zł i pismem z dnia 2.07.2014 r. dokonała potrącenia tej kwoty z należnością powódki. Powódka stwierdziła, iż kara umowna została naliczona niesłusznie, przedstawiając w uzasadnieniu merytoryczną argumentację.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i uzasadnił, iż powódka uchybiła terminowi umownemu wykonania prac, bowiem odbiór końcowy nastąpił w dniu 16.06.2014 r., a wcześniejszy protokół nie został podpisany z uwagi na istotne i liczne wady. Za 16 dni opóźnienia pozwany naliczył karę umowną w wysokości 23.652,96 zł na podstawie § 10 ust. 2 lit a umowy i dokonał potrącenia tej kwoty z wynagrodzeniem powódki.

W odpowiedzi na sprzeciw powódka podtrzymała swe stanowisko, zaś na rozprawie podniosła zarzut niewymagalności kary umownej objętej zarzutem potrącenia z uwagi na brak wezwania o zapłatę tej kary. W odpowiedzi pełnomocnik pozwanego nie ustosunkował się do tego zarzutu.

Wyrokiem z dnia 14 stycznia 2015r. Sąd Rejonowy w Rzeszowie V Wydział Gospodarczy zasądził od pozwanego na rzecz powódki dochodzoną pozwem kwotę wraz z odsetkami i kosztami postępowania.

Sąd Rejonowy ustalił, iż niespornym w sprawie było, że powódka na podstawie umowy z dnia 23.10.2013 r. wykonała roboty budowlane szczegółowo opisane w uzasadnieniu pozwu, na co wystawiła fakturę na kwotę 161.337,39 zł z terminem płatności 16.07.2014 r., zaś pozwany jako inwestor tej umowy w dniu 2.07.2014r. sporządził notę księgową na kwotę 23.652,96 zł tytułem kary umownej za 16 dni opóźnienia w wykonaniu w/w prac oraz w tym samym dniu złożył na piśmie oświadczenie o potrąceniu tejże kwoty, załączając do tegoż pisma w/w notę księgową. Poza sporem było, iż powódka powyższe pismo wraz z notą księgową otrzymała. Powyższe okoliczności zostały przyznane przez obie strony procesu i na zasadzie art. 229 kpc Sąd Rejonowy oddalił wszystkie wnioski dowodowe zgłoszone w celu ich wykazania.

Sąd oddalił również na zasadzie art. 217 § 3 kpc oraz na podstawie art. 227 kpc wnioski dowodowe zgłoszone przez strony na okoliczność podstaw merytorycznych do naliczenia kary umownej, jak również na okoliczność, czy ewentualne opóźnienie się powódki miało charakter niezawiniony przez nią, jako że prowadzenie tych dowodów prowadziłoby do wydłużenia procesu w sytuacji, gdy wyjaśnienie tych okoliczności i tak prowadziło w tym stanie sprawy do uwzględnienia powództwa.

Z ustaleń Sądu Rejonowego wynika, że powódka dochodziła reszty wynagrodzenia z tytułu umowy o roboty budowlane na podstawie art. 647 kc, przy czym wysokość tego wynagrodzenia oraz termin jego płatności były między stronami niesporne. Spór dotyczył wierzytelności wzajemnej pozwanego z tytułu kary umownej za opóźnienie. Oświadczenie o potrąceniu zostało złożone przez osobę uprawnioną do reprezentacji pozwanego i doszło ono do adresata, tj. powódki, niemniej nie wywarło skutków prawnych w postaci umorzenia wierzytelności wzajemnych. Przedmiotem potrącenia była bowiem wierzytelność pozwanego z tytułu naliczonej przez niego kary umownej za opóźnienie w wykonaniu umowy przez powódkę. Wyżej wymieniona kara umowna wynikająca z umowy z dnia 23.10.2013 r. ma charakter odszkodowawczy, gwarancyjny wedle treści art. 483 i 484 kc w zw. z art.477 § 1 kc. Świadczenie o zapłatę kary umownej za opóźnienie miało charakter bezterminowy w rozumieniu art. 455 kc, bowiem termin zapłaty kary umownej jako samodzielnego roszczenia nie został umówiony przez strony w umowie, ani też nie wynikał z właściwości zobowiązania. Skutkiem tego była konieczność uprzedniego wezwania dłużnika, w tym wypadku powódki przez wierzyciela, w tym wypadku pozwanego, do zapłaty tejże kary umownej i dopiero brak wykonania wezwania w terminie „niezwłocznym” wedle art. 455 kc, bądź też w terminie oznaczonym w wezwaniu jako końcowy termin zapłaty stawił taką wierzytelność w stan wymagalności. Jednym z warunków skutecznego oświadczenia o potrąceniu jest bowiem wymagalność wierzytelności osoby składającej takie oświadczenie (art. 498 § 1 kc). Takiego wezwania pozwany nie skierował do powódki, a zatem oświadczenie o potrąceniu z daty 2.07.2014 r. nie wywarło skutków prawnych w postaci umorzenia wierzytelności objętej oświadczeniem o potrąceniu, bowiem objęło ono wierzytelność niewymagalną w dacie dojścia oświadczenia do adresata.

Z tych względów Sąd Rejonowy uwzględnił powództwo o zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane na podstawie art. 647 kc w wysokości niespornej między stronami, zasądzając odsetki ustawowe od dnia następnego po terminach płatności, wskazanych w fakturach, również niespornych między stronami (art. 481 kc).

O kosztach Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 108 w zw. z art. 98 § 1 i § 3 kpc.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany.

Zaskarżając wyrok w całości wniósł o :

1) zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa ,
ewentualnie

- uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji,

2) zasądzenie od powódki J. K. prowadzącej działalność gospodarczą pod firmą (...) na rzecz pozwanego G. kosztów procesu za obie instancje sądowe, w tym kosztów zastępstwa procesowego radcy prawnego wg norm przepisanych,

Pozwany zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie :

1) przepisów prawa materialnego, a to:

- art. 498 § 1 kc poprzez stwierdzenie braku wymagalności wierzytelności pozwanego, w sytuacji gdy oświadczenie o potrąceniu zostało do powódki skierowane w dniu 2 lipca 2014r.,

- art. 455 kc poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, z uwagi na to, iż termin spełnienia świadczenia wynikający z właściwości zobowiązania został oznaczony na dzień 2 lipca 2014r.,

- art. 499 kc poprzez jego niezastosowanie i nieuzasadnione przyjęcie, iż nie zostały spełnione warunki skutecznego oświadczenia o potrąceniu, w sytuacji gdy oświadczenie o potrąceniu zostało do powódki skierowane , a powódka zapoznała się z jego treścią ,

2) przepisów prawa procesowego, a to:

- art. 233 § 1 kpc poprzez naruszenie zasady wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego oraz przekroczenie zasad swobodnej oceny dowodów, w szczególności poprzez ocenę materiału dowodowego sprzecznie z zasadami doświadczenia życiowego z pominięciem zasad formalizmu i legalizmu, zupełnie marginalizując fakt, iż pozwany skierował do powódki oświadczenie o potrąceniu, w wyniku czego wierzytelność pozwanego stała się wymagalna,

- art. 230 kpc poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie twierdzeń powódki za fakty przyznane, w sytuacji gdy pozwany podnosił zarzut potrącenia.

Ponadto na podstawie art. 382 kpc w związku z art. 217 § 2 kpc pozwany wniósł o dopuszczenie dowodu z dokumentów:

- wezwania do zapłaty z dnia 16 stycznia 2015r. wraz ze zwrotnym potwierdzeniem odbioru – na okoliczność faktu wymagalności wierzytelności pozwanego,

- oświadczenie o potrąceniu z dnia 29 stycznia 2015r. wraz ze zwrotnym potwierdzeniem odbioru – na okoliczność spełnienia materialnej przesłanki zarzutu potrącenia.

Powyższy wniosek pozwany uzasadniał pojawieniem się nowych dowodów mających istotne znaczenie w przedmiotowej sprawie.

Powódka wniósła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów procesu.

Sąd Okręgowy zważył , co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Rejonowy nie uwzględnił potrącenia dokonanego przez stronę pozwaną wskazał, że oświadczenie o potrąceniu nie wywarło skutków prawnych w postaci umorzenia wierzytelności wzajemnych albowiem przedmiotem potrącenia była wierzytelność pozwanego z tytułu naliczonej przez niego kary umownej za opóźnienie w wykonaniu umowy przez powódkę. Świadczenie o zapłatę kary umownej za opóźnienie miało charakter bezterminowy w rozumieniu art. 455

kc, bowiem termin zapłaty kary umownej jako samodzielnego roszczenia nie został umówiony przez strony w umowie, ani też mnie wynikał z właściwości zobowiązania. Skutkiem tego była konieczność uprzedniego wezwania dłużnika (powódki) przez wierzyciela (pozwanego), do zapłaty kary umownej i dopiero brak wykonania wezwania w terminie „niezwłocznym” wedle art. 455 kc, bądź też w terminie oznaczonym w wezwaniu jako końcowy termin zapłaty, stawał taką wierzytelność w stan wymagalności. Jednym z warunków skutecznego oświadczenia o potrąceniu jest bowiem wymagalność wierzytelności osoby składającej takie oświadczenie (art. 498 § 1 kc). Takiego wezwania pozwany nie skierował do powódki, a zatem oświadczenie o potrąceniu z daty 2.07.2014r. nie wywarło skutków prawnych w postaci umorzenia wierzytelności objętej oświadczeniem o potrąceniu, bowiem objęło ono wierzytelność niewymagalną w dacie dojścia oświadczenia do adresata. Z powyższym należy się zgodzić. Sąd Najwyższy rozstrzygając zagadnienie prawne dotyczące okoliczności „czy warunkiem koniecznym dla skutecznego potrącenia wierzytelności z tytułu kary umownej, której termin spełnienia nie został zastrzeżony (art. 498 § 1 kc) jest wcześniejsze wezwanie dłużnika do zapłaty tej kwoty (art. 455 kc) ?”- podjął uchwałę, w której uznał, że wierzytelność jest wymagalna w rozumieniu art. 498 § 1 kc w terminie wynikającym z art. 455 kc (Uchwała SN z dnia 5.11.2014r. sygn.. akt III CZP 76/14).

Mając na uwadze cytowaną wyżej uchwałę należało więc przyjąć, że wobec braku wezwania przez pozwanego powódki o zapłatę kary umownej oświadczenie o potrąceniu nie spowodowało umorzenia wierzytelności wzajemnych.

Pozwany jednak w niniejszej sprawie po wydaniu wyroku przez Sąd I instancji na etapie postępowania apelacyjnego wezwał powódkę do zapłaty kary umownej wezwaniem z dnia 16 stycznia 2015r. oraz złożył ponownie oświadczenie o potrąceniu, pismem z 29 stycznia 2015r., a to wobec upływu terminu określonego w tym wezwaniu do zapłaty.

Sąd Okręgowy podziela ugruntowany już pogląd w literaturze i orzecznictwie (vide System Prawa Procesowego Cywilnego Tom II pod redakcją Z. Resicha, Wydawnictwo PAN 1987 str. 141, Kodeks cywilny Tom II Komentarz do artykułów 450-1088 pod redakcją K. Pietrzykowskiego 6. wydanie, Wydawnictwo C.H. Beck W-wa 2013 str. 138) co do tego, że zarzut potrącenia może być również podniesiony na etapie postępowania odwoławczego i uwzględnił wskazane wyżej dowody. Jednakże na okoliczność zasadności naliczenia przez pozwanego kary umownej obie strony zgłosiły wnioski dowodowe. Przy czym powódka twierdziła, że nie dopuściła się zwłoki w wykonaniu robót budowlanych albowiem pozwany bezzasadnie odmówił odbioru robót gdyż usterki stwierdzone w chwili odbioru robót nie były usterekami mogącymi skutkować odmową odbioru robót i nie powodowały niemożności użytkowania boiska. Na te okoliczności powódka zgłosiła dowód z przesłuchania trzech świadków (k. 6,7). Z kolei strona pozwana już w sprzeciwie wniosła o przesłuchanie pięciu świadków jak też o dopuszczenie dowodu z protokołu odbioru robót na okoliczność stwierdzenia czy wady wykonanych przez powódkę robót były istotne, rodzaju wad oraz niemożliwości korzystania z boiska zgodnie z przeznaczeniem ze względu na te wady.

Dowodów powyższych Sąd Rejonowy nie przeprowadził przyjmując niewymagalność roszczenia przedstawionego do potrącenia.

Wobec tego, że roszczenie przedstawione do potrącenia stało się wymagalne na etapie postępowania apelacyjnego zaistniała potrzeba przeprowadzenia dowodów dotyczących zasadności naliczania kar umownych przedstawionych do potrącenia.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy uznając, że wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego całości, na podstawie art. 386 § 4 kpc uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji .

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy winien przeprowadzić postępowanie dowodowe w zakresie wskazanym przez obie strony tj. w celu ustalenia czy naliczenie przez pozwanego kary umownej za nieterminowe wykonanie robót przez powódkę było zasadne, a tym samym czy zarzut potrącenia może być uwzględniony.

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 108 § 2 kpc.